

Early Years

group exhibition presented by the Museum of Modern Art in Warsaw

Wojciech Bąkowski, Yael Bartana, Tania Bruguera, Oskar Dawicki, Sharon Hayes, Sanja Iveković, Daniel Knorr, KwieKulik, Zbigniew Libera, Anna Molska, Paulina Ołowska, Agnieszka Polska, Joanna Rajkowska, Ahlam Shibli, Jan Smaga, Anna Zaradny, Artur Żmijewski

28.02. – 18.04.2010

KunstWerke, Berlin

Wojciech Bąkowski „Film mówiony”

kabina akustyczna, film DVD, 4', 2010

Kolejny epizod w cyklu „filmów mówionych” Bąkowskiego – muzyka, autora filmów, twórcy instalacji dźwiękowych, poety, którego prace wpisują się zarówno w tradycję polskiej animacji, jak i estetykę współczesnej sztuki ulicy. Jego oszczędne, „biedne” formalnie prace przyrównywane są m. in. do twórczości awangardowego poety Mirona Białoszewskiego, którego język był reakcją na „szum informacyjny”, jakiego doświadczał w powojennych środkowo-europejskich realiach. Animowane rysunki Bąkowskiego (zazwyczaj rysowane bezpośrednio na kliszy długopisem bądź flamastrem) opatrzone są (choć oba elementy nie „ilustrują” się wzajemnie, pozostając najczęściej autonomiczne) hipnotyzującymi, melodeklamowanymi komentarzami - osobistymi, pełnymi językowych gier i pułapek, komentarzami na temat codziennych i wyimaginowanych zdarzeń.

Yael Bartana „Mary Koszmary”

film HD, 2007

Film inauguracyjny „polską trylogię” Bartany, w którym zawile relacje polsko-żydowskie są punktem wyjścia do konstruowania bardziej uniwersalnej narracji o figurze obcego i przybysza. Sławomir Sierkowski (lider lewicowego środowiska i pisma „Krytyka Polityczna”) wciela się w rolę aktywisty, nawołującego polskich Żydów do powrotu do Polski. Na pustym Stadionie Dziesięciolecia wygłasza płomienne przemówienie: "Żydzi! Rodacy! Ludzie! Luuudzieeee!!!! To apel, ale nie apel poległych, tylko apel dla życia. Chcemy, aby do Polski wróciło 3 miliony Żydów i abyście znowu z nami zamieszkali. Potrzebujemy was! Prosimy, wróćcie!". Artystka nawiązuje do ponadczasowej estetyki filmu propagandowego przywołując m.in. „Triumf woli” Leni Riefenstahl z 1934 roku (gdzie stadion również staje się areną politycznej manipulacji) ale i wczesne syjonistyczne kroniki filmowe, skierowane do Żydów osiedlających się na ziemiach palestyńskich.

Yael Bartana „Mur i wieża”

film 35 mm, 15 minut, manifest Ruchu Żydowskiego Odrodzenia w Polsce, plakat, edycja 2000 sztuk, 2009

Akcja filmu rozgrywa się na placu budowy "pierwszego kibucu w Europie" - na warszawskim skwerze przed Pomnikiem Bohaterów Getta w dzielnicy Muranów (podczas II Wojny Światowej znajdującej się na terenie getta, obecnie budowane jest tam Muzeum Historii Żydów Polskich). Artystka prezentuje hipotetyczny scenariusz, w którym żydowscy przybysze osiedlają się na polskich ziemiach według strategii zwanej Homa U'Migdal (mur i wieża), stosowanej przez osadników żydowskich podczas arabskiej rewolty z lat 1936-1939 roku. Nowe osiedla budowano zazwyczaj w ciągu jednej nocy, bowiem obowiązujące osmańskie prawo zabraniało niszczenia już wzniesionych budynków. Bartana prezentuje "polityczną halucynację" na temat nowego prężnego ruchu, konsolidującego żydowskie pragnienie powrotu na ziemię przodków – Ruchu Żydowskiego Odrodzenia w Polsce. Działalność ruchu nosi wszelkie znamiona prawdopodobieństwa, ma swoich aktywnych członków, manifest, zmierza do zorganizowania pierwszego kongresu politycznego.

Tania Bruguera „Consummated Revolution”

3 wydruki cyfrowe, tekst, 2008-2009

Latem 2008 roku Bruguera wzięła udział w warszawskiej konferencji poświęconej konsekwencjom wydarzeń politycznych 1968 i 1989 roku dla funkcjonowania scen artystycznych w Europie Środkowo-Wschodniej. Jej performance oparty był na prostej, ale trudnej do wdrożenia w życie instrukcji: grupa niewidomych osób ubranych w militarne uniformy została poproszona o flirtowanie i seksualne nagabywanie nieznajomych, w historyczno-ideologicznie nacechowanym miejscu. Performance został zrealizowany przed Pałacem Kultury i Nauki – gmachem z 1955 roku, pozostającym dla wielu Warszawiaków symbolem rosyjskiej dominacji i ikoną poprzedniego reżimu. Według artystki, performance ten ilustrował marzenie o rewolucji seksualnej, której, z powodu komunistycznej dyscypliny i kontroli w krajach byłego Bloku Wschodniego, nigdy nie było dane wydarzyć się w pełni. Dokumentacja performance wykonana została przez warszawskiego artystę Jana Smagę.

Oskar Dawicki „Mama”

instalacja dźwiękowa, 5 głośników, 2009

Instalacja dźwiękowa Oskara Dawickiego jest nadpisana nad inne elementy wystawy, rozrzucona na kilku piętach KunstWerke. Z głośników, co jakiś czas, wydobywa się rozhisteryzowany dziecięcy głos, wołający matkę. Dla Dawickiego, który dał się niejednokrotnie poznać jako autor krytycznych i ironicznych realizacji, odnoszących się do funkcjonowania obiegu sztuki, praca ta ma przede wszystkim wymiar instytucjonalny (wyrażający zakłopotanie i zagubienie nowego muzeum, który szukać musi swych antenatów, pozycjonować wobec tradycji), jak i osobisty (bezaradne poszukiwanie „rodziców”, którzy roztoczą opiekę nad artystą zagubionym w realiach instytucjonalno-rynkowych rozgrywek). Praca powstała we współpracy z artystą dźwiękowym i muzykiem Wojciechem Kucharczykiem.

Sharon Hayes „In the Near Future”

5 projekcji slajdów 35 mm (po 81 slajdów), 2008

Latem 2008 roku Hayes kontynuowała w Warszawie serię akcji „W niedalekiej przyszłości” realizowaną wcześniej w Nowym Jorku (2005) oraz Wiedniu (2006). Artystka wykorzystuje hasła i slogany – cytaty z transparentów i tablic użytych w czasie strajków i manifestacji. Pojawia się ze swoimi transparentami w miejscach niegdysiejszych protestów, prezentując przechodniom hasła wyrwane z ich oryginalnego kontekstu historycznego, próbując ponownie wprowadzić je do obiegu publicznej debaty. Hayes odnosi się do możliwej przyszłości i hipotetycznej możliwości przejęcia władzy nad ulicą. Świadczenie, którym rozdawane są proste aparaty fotograficzne, są przez nią zapraszani do sporządzania dokumentacji akcji. (tekst: Monika Szczukowska)

Sanja Iveković „Invisible Women of Solidarity”

lightbox, gabłota, wycinki prasowe, wydruki, książki, gazety 2009-2010

Głównym tematem najnowszych prac Iveković jest pozycja kobiety w społeczeństwie doby post-transformacyjnej. Projekt zrealizowany na zaproszenie Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie dotyczy marginalizacji kobiet uczestniczących w formowaniu i działalności przełomowego ruchu wolnościowego jakim była „Solidarność”. Dążąc do wybudowania „monumentu niewidzialnych kobiet”, artystka kieruje swoją uwagę na prywatne narracje, które nie zmieściły się zarówno w prawicowym jak i lewicowym dyskursie współczesnego życia politycznego w Polsce. Jednym z pierwszych etapów w projekcie Iveković było „zawłaszczenie” okładki popularnego magazynu dla kobiet „Wysokich Obcasów” (dodatek do dziennika „Gazeta Wyborcza”), na którym znalazł się zmodyfikowany plakat Tomasza Sarneckiego, użyty podczas pierwszych wolnych wyborów do Sejmu i Senatu w Polsce w 1989 roku. Na plakacie cytującym western "W samo południe" - Gary Cooper zamiast rewolweru trzyma kartę wyborczą - znalazła się tym razem sylwetka kobiety.

Daniel Knorr „Architecture București”, 2005

26 zdjęć, każde 6.7 x 9.7 cm, 2005

Zdjęcia zostały wykonane przez Nea Costicę, ulicznego fotografa, od kilkudziesięciu lat wykonującego portrety osób odwiedzających miejskie ogrody w Bukareszcie. Fotograf został wynajęty przez Knorra i poproszony o sportretowanie nowych budynków jakie pojawiły się w rumuńskiej stolicy – reprezentujących instytucjonalny i ekonomiczny rozwój miasta, w nowym historycznym kontekście po obaleniu Ceaușescu w 1989 roku. Nea Costică używa archaicznego sprzętu fotograficznego z lat 20., w którym nie stosuje się kliszy, a negatyw produkowany jest bezpośrednio na papierze. Pozytyw uzyskuje się poprzez prze-fotografowanie negatywu. Wszystkie zdjęcia zostały wykonane na podstawie dokładnych instrukcji Knorra.

KwieKulik „Działania z Dobromierzem”

slajdy, 2009 (na podstawie zdjęć wykonanych w latach 1972-1974)

Tuż po urodzeniu syna KwieKulik zaczynają „używać własne dziecko we własnej sztuce”.

„Działania z Dobromierzem” były pierwszą próbą kompleksowej translacji czy też znalezienia odpowiedniości pomiędzy operacjami matematyczno-logistycznymi a działaniami wizualnymi. KwieKulik starali się w swojej sztuce zastosować praktycznie wiedzę z seminariów, na które uczęszczali w tym samym czasie. Uważali, że te same operacje, które wykonują matematycy i logicy, artyści rzeźbiarze (czyli oni) mogą wykonywać przy pomocy różnego rodzaju form wizualnych, i dalej, przy pomocy zarejestrowanych obrazów (przezroczy). (...) Według KwieKulik „Działania z Dobromierzem” dowodzą, iż przy ograniczonej liczbie relacji przestrzennych między obiektami (jest 10 podstawowych relacji) da się wyprodukować nieskończoną ilość „czasoskutków przestrzennych”. (tekst: Łukasz Ronduda)

Zbigniew Libera „Wyjście ludzi z miast”

wydruk cyfrowy, konstrukcja drewniana, 2009

Instalacja fotograficzna Libery nawiązuje formą do batalistycznych panoram. Sesja – kadr z potencjalnego filmu katastroficznego - zrealizowana została na nieużywanym odcinku autostrady pod Płockiem. Libera snuje futurystyczną wizję, opierając się na literackim motywie martwych metropolii. Ludzie opuszczają dziczejące miasta, pozbawione prądu, bieżącej wody i paliw, wyruszając w poszukiwaniu lepszego miejsca do życia. W tej apokaliptycznej scenerii odnaleźć można pozostałości po siermiężnym krajobrazie wizualnym współczesnych polskich przedmieść – billboardów, przydrożnych straganów, amatorskich bannerów reklamowych. „Wyjście ludzi z miast” nawiązuje do wcześniejszych cykli Zbigniewa Libery „Pozytywy” i „Mistrzowie”, koncentrujących się na analizie fotografii prasowej i jej możliwości kształtowania kolektywnej pamięci, w tym także kanonów historii sztuki.

Anna Molska „Płaczki”

HDV 16:9, kolor, 27'38", 2010

Film Molskiej jest paradokumentalnym zapisem prób zespołu śpiewaczego "Jarzębina" ze wsi Kocudza na Zamojszczyźnie. Oprócz bogatego repertuaru pieśni, przypisanych różnym świętom i obrzędom, zespół ten wykonuje również rytuały żałobne, odnoszące się do tradycji wiejskich płaczek lamentujących na pogrzebach. Artystka odchodzi od eksponowania egzotycznego dla współczesnego widza folkloru, prezentując jak najbardziej surowy zapis obrzędowego żalu, pozbawionego ludowych ozdobników. W nowej realizacji filmowej Molskiej istotne jest zderzenie dwóch, wydawałoby się nieprzystających do siebie światów: tradycyjnego spektrum lokalnych obyczajów, folkloru kultywowanego na Zamojszczyźnie oraz zinstytucjonalizowanego świata sztuki. Widoczna jest także laboratoryjno-wspólnotowa metoda praktykowana w pracowni prof. Grzegorza Kowalskiego, wywodząca się z teorii formy otwartej Oskara Hansena. Film powstał w Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku.

Paulina Ołowska „MUZEUM”

neon, dym, 2009

Neon Pauliny Ołowskiej (który powstał we współpracy z Mateuszem Romaszkanem) jest instytucjonalnym „reliktem”, świadectwem wczesnych, naznaczonych konfliktami, lat działalności Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie. Tymczasowa siedziba instytucji mieści się w typowym bloku mieszkalnym z lat 60. Przestrzeń ta pełniła kiedyś funkcje usługowe, znajdowały się tam magazyny i biura sąsiadujące z budynkiem sklepu meblowego oraz kawiarnia. Ołowska podkreślała surowy, „heroiczny” czas funkcjonowania muzeum, poprzez wykorzystanie prostego kroju pisma i tanich żarówek.

Agnieszka Polska "Sensitization to Colour"

HD 2009, 5'2", 16:9, 2009

Druga część filmowej trylogii poświęconej sposobom instytucjonalnego pamiętania i utrwalania historii sztuki, a także metodom jej zapośredniczenia poprzez podręcznikowe reprodukcje oraz legendy narosłe wokół heroicznych postaw artystycznych. Quasi-dokument „Uczulanie na kolor” dedykowany jest postaci Włodzimierza Borowskiego (1930 – 2008) – jednego z kluczowych, choć nieco zapomnianych, twórców polskiej awangardy. Agnieszka Polska zrekonstruowała wnętrze pomieszczenia galerii Od Nowa w Poznaniu gdzie 1969 roku odbyła się wystawa zatytułowana „VIII Pokaz synkretyczny”, podczas której Borowski wykonał performance „Uczulanie na kolor” - wierząc na wysokości oczu dziury w fotografiach przedstawiających jego sylwetkę. Wierność z jaką Polska zrekonstruowała pomieszczenie oraz znajdujące się tam prace jest dla niewtajemniczonych osób trudna do zweryfikowania.

Joanna Rajkowska „Wąwóz”

wydruk cyfrowy, 2009

Instalacje i akcje w przestrzeni publicznej Rajkowskiej interpretować można jako współczesne, niepozbawione ironii, wariacje na temat tradycji sztuki środowiskowej (community-based art), land-artu i tzw. relational aesthetics, które to artystka rozbija na elementy składowe konsekwentnie stosując taktykę „obserwacji uczestniczącej”. „Wąwóz” jest propozycją absurdalnej interwencji (potraktowanej z precyzją architektonicznej fikcyjnej inwestycji), która miałaby zostać zrealizowana w pasażu pomiędzy tymczasową siedzibą Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie a sąsiadującym z nim gmachem pawilonu handlowego Emilia. Głęboka rozpadlina stanowiłby malowniczy punkt widokowy, zachęcający mieszkańców do eksplorowania podziemnych warstw tektonicznych. Jednocześnie wąwóz zmusiłby pracowników muzeum do poruszania się po rozpiętych nad przepaścią kładkach. „Wąwóz” funkcjonuje wyłącznie jako sugestia, rodzaj *monumentu niemożliwego*.

Ahlam Shibli „Dom dziecka (The House Starves When You Are Away), 2009

Seria została zrealizowana podczas podróży artystki po Polsce i jej odwiedzin w jedenastu, rozrzuconych po całym kraju domach dziecka. Shibli skupiła się na portretowaniu warunków życia dzieci pozbawionych domu. Jak zauważyła, wychowankowie tych instytucji opiekuńczych rzadko pozostają same, a dostosowując się do regulaminu tworzą specyficzny organizm społeczny. Brak typowych relacji rodzinnych sprawia, że dzieci zależą emocjonalnie od siebie nawzajem, tworząc silne więzi. Artystka koncentruje się na pojedynczych osobach, ich przyzwyczajeniach, sposobach organizowania przestrzeni prywatnej (np. poprzez dekorację na ścianach), portretuje także dzieci podczas snu, w rzadkich chwilach odosobnienia. Tak, jak we wcześniejszych projektach fotograficznych Shibli, także i „Dom dziecka” pozbawiony jest sensacyjnej nuty i emocjonalnego przerysowania; artystka tworząc siatkę aluzji i powiązań, bez ostatecznych konkluzji.

Jan Smaga „KDT”

fototapeta, 2009

Jana Smaga jest fotografem, dokumentalistą wystaw, autorem konceptualnych prac fotograficznych. Najczęściej pracuje w duecie z Anetą Grzeszykowską, tworząc pracochłonne instalacje fotograficzne koncentrujące się na relacjach pomiędzy architekturą, przestrzenią prywatną i ciałem ludzkim. Niemal od początku działalności warszawskiego Muzeum Sztuki Nowoczesnej Smaga dokumentuje realizowane przez tę instytucję wystawy, projekty w przestrzeni publicznej, pojedyncze prace innych artystów. Artysta archiwizuje i „mitologizuje” początki muzeum, które mogą zostać zapamiętane poprzez pryzmat tych spektakularnych fotografii. Na początku 2010 roku Jan Smaga dokumentował plac Defilad, skupiając się na „wraku” po Halach Kupieckich KDT, miejscu gdzie stanąć ma gmach muzeum.

Anna Zaradny „eM U Zet E U eM”

instalacja dźwiękowa, 2009

Pierwotnie praca „eM U Zet E U eM” funkcjonowała jako interwencja dźwiękowa na fasadzie tymczasowej siedziby Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, wchodząc w dialog z neonem MUZEUM autorstwa Pauliny Ołowskiej (w swobodny sposób nawiązując też do innej pracy artystki, "Alfabetu" z 2005 roku). Zaradny używa kobiecego głosu (Ołowska), śledząc rozpad słowa „muzeum”, które to uparcie konstruowane z pojedynczych sylab zaczyna tworzyć stabilną całość, by po chwili zabrzmieć niedorzecznie i obco, aż w końcu ponownie rozpaść się na kawałki.

Artur Żmijewski „KDT”

film z cyklu „Demokracje”, 2009

W monumentalnym i ciągle rozwijającym się cyklu "Demokracje" Żmijewski zastanawia się nad naturą współczesnego politycznego zaangażowania i kataloguje sprawy, o które ludzie chcą walczyć i w których obronie chcą manifestować. Te postulaty są odmienne i mają różną wagę, a często wzajemnie się wykluczają. Kolejny epizod „Demokracji” Żmijewski poświęcił zamieszkom wokół hali targowej KDT, która w lipcu 2009 roku została zajęta przez komornika sądowego eskortowanego przez policję. Po wyprowadzeniu kupców z hali zamieszki przeniosły się na stołeczne ulice. W miejscu gdzie znajdowała się hala KDT przebiegać będzie druga linia metra, a w 2014 stanąć ma gmach Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, według projektu szwajcarskiego architekta Christiana Kereza.

Organizatorami projektu „Early Years” są:

Instytut Polski w Berlinie

Goethe-Institut

Urząd m.st. Warszawy

Zadanie zostało zrealizowane dzięki wsparciu finansowemu Miasta Stołecznego Warszawy.